

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

21 decembrie 2016 *

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Competență judiciară — Materie delictuală sau cvasidelictuală — Rețea de distribuție selectivă — Revânzare pe internet în afara unei rețele — Acțiune în încetarea perturbării ilicite — Criteriu de legătură”

În cauza C-618/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), prin decizia din 10 noiembrie 2015, primită de Curte la 23 noiembrie 2015, în procedura

Concurrence SARL

împotriva

Samsung Electronics France SAS,

Amazon Services Europe Sàrl,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, domnii M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (raportor) și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Concurrence SARL, de P. Ricard, avocat;
- pentru Amazon Services Europe Sàrl, de A. Bénabent și de M. Jéhannin, avocats;
- pentru guvernul francez, de D. Colas și de C. David, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de D. Del Gaizo, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: franceza.

- pentru guvernul luxemburghez, de D. Holderer, în calitate de agent, asistată de M. Thewes, avocat;
- pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga și de M. Heller, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 noiembrie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Concurrence SARL, cu sediul în Franța, pe de o parte, și Samsung Electronics France SAS (denumită în continuare „Samsung”), cu sediul de asemenea în Franța, și Amazon Services Europe Sàrl (denumită în continuare „Amazon”), cu sediul în Luxemburg, pe de altă parte, cu privire la pretinsa încălcare a interdicțiilor de revânzare în afara unei rețele de distribuție selectivă și pe o piață electronică, prin intermediul unor oferte de vânzare publicate online pe mai multe site-uri internet exploatate în diferite state membre.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Din considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 reiese că acesta viza, pentru buna funcționare a pieței interne, adoptarea „de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament”.
- 4 Considerentele (11), (12) și (15) ale acestui regulament enunțau:
 - „(11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.
 - (12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.
 - [...]
 - (15) În interesul administrării armonioase a justiției este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile [...]
- 5 Normele de competență figurau în capitolul II din regulamentul menționat.

- 6 Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 1, intitulată „Dispoziții generale”, din cadrul capitolului II menționat, avea următorul cuprins:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

- 7 Articolul 3 alineatul (1) din acest regulament, care figura tot în secțiunea 1, prevedea:

„Persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

- 8 Articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat, care făcea parte din secțiunea 2 din capitolul II din acesta, intitulată „Competențe speciale”, prevedea:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

(3) în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

- 9 Regulamentul nr. 44/2001 a fost abrogat prin articolul 80 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1). În temeiul articolului 81 al doilea paragraf, acest din urmă regulament este aplicabil numai începând cu 10 ianuarie 2015.

Dreptul francez

- 10 La data faptelor din litigiul principal, articolul L. 442-6 alineatul (1) punctul 6 din code de commerce (Codul comercial) prevedea:

„Angajează răspunderea autorului său și obligă la repararea prejudiciului cauzat fapta oricărui producător, comerciant, industriaș sau persoană înmatriculată în registrul profesiilor care constă în:

[...]

6° Participarea, în mod direct sau indirect, la încălcarea interdicției de revânzare în afara rețelei adresate unui distribuitor ținut printr-un acord de distribuție selectivă sau exclusivă scutit în temeiul normelor aplicabile de drept al concurenței.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 11 Reiese din dosarul înaintat Curții că Concurrence desfășoară o activitate de vânzare cu amănuntul de produse electronice destinate publicului larg, prin intermediul unui magazin situat în Paris (Franța) și pe site-ul său internet de vânzare online denumit „concurrency.fr”. La 16 martie 2012, Concurrence a încheiat cu Samsung un contract de distribuție selectivă intitulat „Comerciant cu amănuntul specialist Elite”, privind produsele de vârf ale mărcii Samsung, și anume gama ELITE. Acest contract prevedea printre altele o interdicție de vânzare a produselor în discuție pe internet.

- 12 În urma încheierii contractului respectiv, între părți a apărut un diferend. Samsung a reproșat Concurrence încălcarea contractului de distribuție selectivă prin faptul că a comercializat produsele din gama ELITE pe site-ul său internet. La rândul său, Concurrence a contestat legalitatea clauzelor contractului, susținând printre altele că acestea nu ar fi aplicate în mod uniform tuturor distribuitorilor, dintre aceștia unii comercializând produsele în discuție pe diferite site-uri internet ale Amazon, fără reacție din partea Samsung.
- 13 Prin scrisoarea din 20 martie 2012, Samsung a notificat Concurrence încetarea relației comerciale dintre părți începând de la 30 iunie 2013.
- 14 În luna aprilie 2012, invocând refuzul societății Samsung de a-i livra produse din gama ELITE, contrar angajamentelor asumate, Concurrence a chemat în judecată Samsung în fața judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul tribunal de commerce de Paris (Tribunalul Comercial din Paris, Franța).
- 15 Prin ordonanța din 18 aprilie 2012, această instanță a respins cererile formulate de Concurrence. Această ordonanță a fost confirmată de cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța), pronunțându-se ca instanță de măsuri provizorii printr-o hotărâre din 25 octombrie 2012.
- 16 La 3 decembrie 2012, Concurrence a chemat din nou în judecată Samsung în fața judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul tribunal de commerce de Paris (Tribunalul Comercial din Paris), pentru ca acesta să declare inopozabilitatea interdicției de vânzare pe internet a produselor din gama ELITE impusă prin contractul de distribuție selectivă și să oblige, în consecință, Samsung să continue să îi livreze produsele corespunzătoare acestui contract. În plus, în aceeași zi, Concurrence a chemat pentru prima dată în judecată Amazon, pentru a o obliga să retragă de pe site-urile sale internet Amazon.fr, Amazon.de, Amazon.co.uk, Amazon.es și Amazon.it toate ofertele de produse Samsung pentru un anumit număr de modele.
- 17 Prin ordonanța dată în contradictoriu din 8 februarie 2013, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul tribunal de commerce de Paris (Tribunalul Comercial din Paris) s-a declarat necompetent în ceea ce privește site-urile Amazon care operează în afara teritoriului francez, a declarat că nu erau necesare măsuri provizorii în ceea ce privește cererile formulate de Concurrence împotriva Samsung și a respins cererile formulate de Concurrence împotriva Amazon.
- 18 La 27 iunie 2013, Concurrence a formulat apel împotriva acestei decizii la cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris).
- 19 Prin hotărârea din 6 februarie 2014, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a reformat în parte ordonanța pronunțată de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul tribunal de commerce de Paris (Tribunalul Comercial din Paris), declarând inadmisibile cererile formulate de Concurrence împotriva Samsung și respingând cererile formulate de Concurrence împotriva Amazon. Prin aceeași hotărâre, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a confirmat această ordonanță, reținând necompetența instanțelor Republicii Franceze de a judeca acțiunea referitoare la site-urile Amazon care operează în afara teritoriului acestui stat membru.
- 20 Prin urmare, Concurrence a formulat recurs la instanța de trimitere împotriva acestei din urmă hotărâri.
- 21 În recurs, Concurrence susține că hotărârea atacată ar fi constatată în mod eronat necompetența instanței franceze în ceea ce privește site-urile internet ale Amazon care operează în afara teritoriului francez, întrucât acestea nu vizau publicul francez. Or, chiar presupunând că criteriul accesibilității site-ului internet nu este suficient, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) s-ar fi abținut în mod nelegal să cerceteze dacă sistemul de vânzare pe site-urile internet ale Amazon permitea

expedierea produselor propuse spre vânzare nu numai în statul membru de origine a site-ului internet vizat, ci și în celelalte state membre și în special în Franța, ceea ce ar permite să se justifice competența instanței franceze.

- 22 Instanța de trimitere consideră că litigiul cu care este sesizată prezintă particularitatea că nu corespunde niciuneia dintre ipotezele deja abordate de Curte în jurisprudența sa referitoare la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, acțiunea exercitată ar urmări să se pună capăt prejudiciilor invocate de un distribuitor autorizat stabilit în Franța și care exploatează un site internet de vânzări online, prejudicii rezultate din încălcarea interdicției de revânzare a produselor în afara rețelei de distribuție selectivă din care acesta face parte și din recurgerea la oferte de vânzare puse la dispoziție online pe o piață electronică pe diferite site-uri internet exploatate în Franța și în alte state membre, interzise prin contractul de distribuție selectivă în cauză.
- 23 În aceste condiții, Cour de cassation (Curtea de casație, Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei pretinse încălcări a interdicțiilor de revânzare în afara unei rețele de distribuție selective și printr-o piață electronică, prin intermediul unor oferte de vânzare puse la dispoziție online pe mai multe site-uri exploatate în diferite state membre, distribuitorul autorizat care se consideră prejudiciat are posibilitatea de a introduce o acțiune în încetarea perturbării ilicite rezultate în fața instanței în a cărei rază teritorială sunt sau au fost accesibile informațiile publicate online sau este necesar să existe un alt criteriu de legătură?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 24 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească cum trebuie interpretat articolul 5 punctul (3) din Regulamentul nr. 44/2001 în scopul atribuirii competenței judiciare conferite prin această dispoziție de a judeca o acțiune în răspundere pentru încălcarea interdicției de vânzare în afara unei rețele de distribuție selectivă care rezultă din punerea la dispoziție, pe site-uri internet care operează în diferite state membre, a unor produse care fac obiectul acestei rețele.
- 25 Cu titlu introductiv, trebuie să se amintească faptul că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în mod autonom și strict și că termenii „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă” care figurează la această dispoziție vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și pe cel unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitation și alții, C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 72, precum și jurisprudența citată).
- 26 Potrivit unei jurisprudențe constante, norma de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului (Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitation și alții, C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 73, precum și jurisprudența citată).
- 27 Astfel, în materie delictuală sau cvasidelictuală, instanța de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă este în mod obișnuit în situația cea mai adecvată să se pronunțe asupra cauzei, în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor (Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitation și alții, C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 74, precum și jurisprudența citată).

- 28 Identificarea unuia dintre factorii de legătură recunoscuți de jurisprudența amintită la punctul 25 din prezenta hotărâre trebuie, așadar, să permită stabilirea competenței instanței care se află în mod obiectiv în poziția cea mai potrivită pentru a aprecia dacă sunt reunite elementele constitutive ale răspunderii pârâtului, astfel încât numai instanța în a cărei rază teritorială se află factorul de legătură relevant poate fi sesizată în mod valabil (Hotărârea din 10 septembrie 2015, Holterman Ferho Exploitation și alții, C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 75, precum și jurisprudența citată).
- 29 În cauza principală, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 40 din concluzii, se ridică problema dacă instanța de trimitere este competentă doar în temeiul locului de materializare a prejudiciului invocat.
- 30 În ceea ce privește acest factor de legătură, Curtea a precizat deja nu doar că locul materializării prejudiciului poate să varieze în funcție de natura dreptului pretins încălcat, dar și că riscul ca un prejudiciu să se materializeze într-un anumit stat membru este supus condiției ca dreptul a cărui încălcare se invocă să fie protejat în acest stat membru (a se vedea Hotărârea din 22 ianuarie 2015, Hejduk, C-441/13, EU:C:2015:28, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 31 Astfel, în cazul în care protecția acordată de statul membru al instanței sesizate este limitată la teritoriul statului membru respectiv, această instanță este competentă să se pronunțe numai cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul acestui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2013, Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, punctul 45, și Hotărârea din 22 ianuarie 2015, Hejduk, C-441/13, EU:C:2015:28, punctul 36).
- 32 În speță, pe de o parte, încălcarea interdicției de revânzare în afara rețelei este sancționată de dreptul statului membru al instanței sesizate, astfel încât există o legătură naturală între această instanță și litigiul principal, ceea ce justifică atribuirea competenței acesteia din urmă.
- 33 Pe de altă parte, prejudiciul invocat se materializează pe teritoriul statului membru respectiv. Astfel, în caz de încălcare, prin intermediul unui site internet, a condițiilor unei rețele de distribuție selectivă, prejudiciul pe care un distribuitor îl poate pretinde constă în reducerea volumului vânzărilor sale ca urmare a celor realizate cu încălcarea condițiilor rețelei, precum și pierderea de profit care rezultă.
- 34 În această privință, împrejurarea că site-urile internet pe care apare oferta de produse care fac obiectul dreptului de distribuție selectivă operează în alte state membre decât cel al instanței sesizate este lipsită de importanță, din moment ce faptele săvârșite în aceste state membre au determinat sau riscă să determine prejudiciul invocat în raza teritorială a instanței sesizate, aspect a cărui apreciere este de competența instanței de trimitere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, punctele 57 și 58).
- 35 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat, în scopul atribuirii competenței judiciare conferite prin această dispoziție de a judeca o acțiune în răspundere pentru încălcarea interdicției de vânzare în afara unei rețele de distribuție selectivă care rezultă din punerea la dispoziție, pe site-uri internet care operează în diferite state membre, a unor produse care fac obiectul acestei rețele, în sensul că locul în care s-a produs prejudiciul trebuie considerat ca fiind teritoriul statului membru care protejează interdicția de vânzare menționată prin intermediul acțiunii în discuție, teritoriu pe care reclamantul pretinde că a suferit o reducere a vânzărilor sale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat, în scopul atribuirii competenței judiciare conferite prin această dispoziție de a judeca o acțiune în răspundere pentru încălcarea interdicției de vânzare în afara unei rețele de distribuție selectivă care rezultă din punerea la dispoziție, pe site-uri internet care operează în diferite state membre, a unor produse care fac obiectul acestei rețele, în sensul că locul în care s-a produs prejudiciul trebuie considerat ca fiind teritoriul statului membru care protejează interdicția de vânzare menționată prin intermediul acțiunii în discuție, teritoriu pe care reclamantul pretinde că a suferit o reducere a vânzărilor sale.

Semnături